

Άννα Πολατίδου

ΣΕΕ ΠΕ02

Νεοελληνική Γλώσσα & Λογοτεχνία Γ' λυκείου

ΚΡΙΤΗΡΙΟ: Η ΙΔΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ στην εποχή του ΚΟΡΩΝΟΪΟΥ

ΚΕΙΜΕΝΟ Ι:

Ο κόσμος μετά τον κορωνοϊό –Θα θυσιάσουμε την ιδιωτικότητα στη μάχη με την πανδημία;

Ο ισραηλινός ιστορικός και στοχαστής Γιουβάλ Νόε Χαράρι, εστιάζοντας στο ζήτημα των προσωπικών δεδομένων, της ιδιωτικότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γράφει για την πανδημία του κορωνοϊού «Η καταγίδα θα περάσει, αλλά οι επιλογές που κάνουμε τώρα θα αλλάξουν τις ζωές μας, για τα επόμενα χρόνια».

«Η ανθρωπότητα βρίσκεται τώρα αντιμέτωπη με μια παγκόσμια κρίση, ίσως τη μεγαλύτερη της γενιάς μας. Οι αποφάσεις που θα λάβουν οι πολίτες και οι κυβερνήσεις τις επόμενες εβδομάδες πιθανώς θα διαμορφώσουν τον κόσμο για τα επόμενα χρόνια, όχι μόνον τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης, αλλά και την οικονομία μας, την πολιτική και τον πολιτισμό.

Πρέπει να δράσουμε γρήγορα και αποφασιστικά. Και να λάβουμε επίσης υπόψη τις μακροπρόθεσμες συνέπειες των ενεργειών μας. Όταν επιλέγουμε μεταξύ διάφορων εναλλακτικών, πρέπει να σκεφτόμαστε όχι μόνο πώς θα αντιμετωπίσουμε την άμεση απειλή, αλλά και πώς θα είναι ο κόσμος που θα ζήσουμε όταν περάσει η καταγίδα. Ναι, η καταγίδα θα περάσει, η ανθρωπότητα θα επιβιώσει, οι περισσότεροι από εμάς θα είμαστε ακόμα ζωντανοί –αλλά θα ζούμε σε έναν αλλιώς κόσμο.

Πολλά από τα βραχυπρόθεσμα έκτακτα μέτρα θα γίνουν στο μέλλον αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας. Αυτή είναι η φύση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, επισπεύδουν τις ιστορικές συγκυρίες και διαδικασίες. Αποφάσεις που υπό κανονικές συνθήκες μπορεί να χρειάζονταν χρόνια διαβουλεύσεων για να ληφθούν, παίρνονται πλέον μέσα σε λίγες ώρες. Ωθείται η χρήση νέων, παράκαιρων, ακόμη και επικίνδυνων τεχνολογιών, επειδή είναι μεγαλύτερος ο κίνδυνος της απραξίας. Χώρες ολόκληρες μετατρέπονται σε πειραματόζωα, σε μεγάλης κλίμακας κοινωνικά πειράματα. Τι συμβαίνει όταν όλοι εργάζονται από το σπίτι και επικοινωνούν μόνο εξ αποστάσεως; Τι συμβαίνει όταν ολόκληρα σχολεία και πανεπιστήμια κάνουν τα μαθήματα διαδικτυακά; Υπό κανονικές συνθήκες οι κυβερνήσεις, οι επιχειρήσεις και τα εκπαιδευτικά συμβούλια ουδέποτε θα συναινούσαν στη διεξαγωγή τέτοιων πειραμάτων. Αλλά αυτές δεν είναι κανονικές συνθήκες», γράφει.

«Για να σταματήσει η πανδημία, ολόκληροι πληθυσμοί καλούνται να συμμορφωθούν με ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές. Ένας βασικός τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι να παρακολουθεί η κυβέρνηση τους πολίτες και να τιμωρεί όσους παραβιάζουν τους κανόνες. Σήμερα, για πρώτη φορά στην ανθρώπινη ιστορία, η τεχνολογία καθιστά εφικτή τη διαρκή παρακολούθηση όλων... Στη μάχη τους

ενάντια στην πανδημία του κορονοϊού, αρκετές κυβερνήσεις έχουν ήδη αναπτύξει τα νέα εργαλεία παρακολούθησης, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα την Κίνα. Παρακολουθώντας προσεκτικά τα «έξυπνα κινητά» των πολιτών, χρησιμοποιώντας εκατοντάδες εκατομμύρια κάμερες με προγράμματα αναγνώρισης προσώπου και υποχρεώνοντας τους κατοίκους να ελέγχουν και να αναφέρουν τη θερμοκρασία του σώματος και την ιατρική τους κατάσταση, οι κινεζικές Αρχές όχι μόνο είναι σε θέση να εντοπίσουν άμεσα τους ύποπτους φορείς κορονοϊών, αλλά και τις κινήσεις τους και όποιον ήλθε σε επαφή μαζί τους. Εφαρμογές κινητών προειδοποιούν τους πολίτες για το πόσο κοντά βρίσκονται σε μολυσμένους ασθενείς», σημειώνει ο Ισραηλινός ιστορικός.

«Ίσως υποστηρίζετε ότι όλα αυτά δεν είναι κάτι νέο, αφού τα τελευταία χρόνια κυβερνήσεις και εταιρείες χρησιμοποιούν τις πιο εξελιγμένες τεχνολογίες για την παρακολούθηση και τη χειραγώγηση ανθρώπων. Ωστόσο, εάν δεν προσέξουμε, η επιδημία μπορεί να σηματοδοτήσει μια σημαντική καμπή στην ιστορία της παρακολούθησης. Όχι μόνο επειδή θα μπορούσε να λειάνει το δρόμο για την ανάπτυξη εργαλείων μαζικής επιτήρησης σε χώρες που τις έχουν απορρίψει μέχρι τώρα, αλλά ακόμη περισσότερο επειδή σηματοδοτεί μια δραματική μετάβαση από την επιδερμική στην λεπτομερή παρακολούθηση. Μέχρι τώρα, όταν το δάχτυλό σας άγγιζε την οθόνη του «έξυπνου» κινητού σας που είχατε κι έκανε κλικ πάνω σε ένα σύνδεσμο, η κυβέρνηση ήθελε να μάθει που ακριβώς «κλικάρατε». Αλλά με την πανδημία του κορονοϊού μετατοπίζεται η εστίαση του ενδιαφέροντος. Τώρα η κυβέρνηση θέλει να γνωρίζει τη θερμοκρασία του δακτύλου σας και την αρτηριακή πίεση κάτω από την επιδερμίδα του.

Ένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε επεξεργαζόμενοι τη στάση μας έναντι της παρακολούθησης, είναι ότι δεν γνωρίζουμε ακριβώς πώς μας επιτηρούν και τι θα φέρουν τα επόμενα χρόνια. Η τεχνολογία παρακολούθησης αναπτύσσεται με ιλιγγιώδεις ρυθμούς και αυτό που φάνταζε ως επιστημονική φαντασία πριν από 10 χρόνια είναι σήμερα κάτι το συνηθισμένο. Ας σκεφτούμε υποθετικά ότι μια κυβέρνηση απαιτεί να φορά κάθε πολίτης βιομετρικό βραχιόλι που παρακολουθεί τη θερμοκρασία του σώματος και τους καρδιακούς παλμούς 24 ώρες το 24ωρο. Τα δεδομένα που θα προκύπτουν θα αποθηκεύονται και θα αναλύονται από κυβερνητικούς αλγόριθμους. Οι αλγόριθμοι θα γνωρίζουν ότι είστε άρρωστοι, πριν ακόμα το αντιληφθείτε εσείς οι ίδιοι και θα ξέρουν επίσης πού πήγατε και ποιον συναντήσατε. Οι αλυσίδες της μόλυνσης θα μπορούσαν να μειωθούν δραστικά, ακόμα και να κοπούν. Ένα τέτοιο σύστημα θα μπορούσε ενδεχομένως να σταματήσει την επιδημία στην αρχή της σε λίγες μέρες. Ακούγεται υπέροχο, έτσι;

Το μειονέκτημα είναι, φυσικά, ότι αυτό θα προσέδιδε νομιμότητα σε ένα τρομακτικό νέο σύστημα παρακολούθησης. Αν μπορείτε να παρακολουθήσετε τι συμβαίνει με τη θερμοκρασία του σώματος μου, την αρτηριακή μου πίεση και τους καρδιακούς μου παλμούς καθώς παρακολουθώ ένα συγκεκριμένο βίντεο, μπορείτε να μάθετε τι με κάνει να γελάω, να κλαίω, και αυτό που με κάνει πραγματικά να εξοργίζομαι. Ο θυμός, η χαρά, η ανία και η αγάπη είναι βιολογικά φαινόμενα, όπως ο

πυρετός και ο βήχας. Η ίδια τεχνολογία που αναγνωρίζει τον βήχα θα μπορούσε επίσης να εντοπίσει το γέλιο. Εάν οι εταιρίες και οι κυβερνήσεις αρχίσουν να συλλέγουν κατά μαζικό τρόπο βιομετρικά δεδομένα, μπορούν να φθάσουν στο σημείο να μας γνωρίζουν πολύ καλύτερα από ό, τι γνωρίζουμε εμείς οι ίδιοι τον εαυτό μας και τότε όχι μόνον θα μπορούν να προβλέψουν τα αισθήματά μας, αλλά και να τα χειραγωγήσουν και να μας πουλήσουν οτιδήποτε – από προϊόντα μέχρι πολιτικούς.

Θα μπορούσε, φυσικά, να υποστηρίξει κανείς την ανάγκη βιομετρικής παρακολούθησης ως προσωρινού μέτρου στη διάρκεια μιας έκτακτης κατάστασης, που θα σταματούσε με τη λήξη της. Αλλά τα προσωρινά μέτρα έχουν την κακή συνήθεια να διαρκούν περισσότερο από τις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, καθώς υπάρχει πάντα μια νέα κατάσταση έκτακτης ανάγκης που παραμονεύει στον ορίζοντα. Ακόμη και αν μηδενιστούν οι μολύνσεις από τον κορωνοϊό, ορισμένες διψασμένες για προσωπικά δεδομένα κυβερνήσεις θα μπορούν να ισχυριστούν ότι πρέπει να διατηρήσουν την επιτήρηση των βιομετρικών δεδομένων επειδή φοβούνται ένα δεύτερο κύμα κορωνοϊού, ή επειδή υπάρχει ένα νέο στέλεχος του Έμπολα εν εξελίξει στην κεντρική Αφρική ή επειδή . . . τέλος πάντων, αντιλαμβάνεστε. Τα τελευταία χρόνια μαίνεται μια μεγάλη μάχη για την ιδιωτικότητά μας. Η κρίση του κορωνοϊού μπορεί να είναι το σημείο βρασμού αυτής της μάχης, γιατί όταν οι άνθρωποι καλούνται να επιλέξουν μεταξύ της ιδιωτικότητας και της υγείας, συνήθως επιλέγουν την υγεία».

(Διασκευασμένο απόσπασμα. Πηγή: iefimerida.gr - <https://www.iefimerida.gr/stories/gioybal-noe-harari-o-kosmos-meta-ton-koronoio>, 24/03/2020)

ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΙ: Ανάρτηση του σκιτσογράφου Αρκά στο FB (αν ζητηθεί σύγκριση)

Ποιος ήρωας/ίδα από το σκίτσο ταυτίζεται με τις απόψεις του συγγραφέα του κειμένου Ι; Γιατί; Εξηγήστε την άποψή σας τεκμηριώνοντας την με στοιχεία του κειμένου Ι

ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΙΙ : Μ. Αναγνωστάκης, Ο ουρανός

Ο Μανώλης Αναγνωστάκης (1925 –2005) ήταν ποιητής της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς. [Το ποίημα *Ο ουρανός* ανήκει στη συλλογή «Ο στόχος (1971) και δημοσιεύθηκε στα « Δεκαοχτώ κείμενα» (1970), συλλογικό βιβλίο συγγραφέων που τόλμησαν να εκφράσουν την αντίθεσή τους στη δικτατορία των συνταγματαρχών.]

Ο ουρανός

Πρώτα να πιάσω τα χέρια σου
Να ψηλαφίσω το σφυγμό σου
Ύστερα να πάμε μαζί στο δάσος
Ν' αγκαλιάσουμε τα μεγάλα δέντρα
Που στον κάθε κορμό έχουμε χαράξει 5
Εδώ και χρόνια τα ιερά ονόματα
Να τα συλλαβίσουμε μαζί
Να τα μετρήσουμε ένα- ένα
Με τα μάτια ψηλά στον ουρανό σαν προσευχή.

Το δικό μας το δάσος δεν το κρύβει ο ουρανός. 10

Δεν περνούν αποδώ ξυλοκόποι.

ΘΕΜΑ Α. Να αποδώσετε συνοπτικά τους κινδύνους που εγκυμονεί η ψηφιακή επιτήρηση της υγείας των πολιτών, σύμφωνα με τον συγγραφέα, στις τέσσερις τελευταίες παραγράφους του κειμένου. (σε 70-80 λέξεις) **(Μονάδες 15)**

ΘΕΜΑ Β.

1^ο ΕΡΩΤΗΜΑ. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις αποδίδουν ορθά τις απόψεις του συγγραφέα του κειμένου; (**Σ ή Λ**). Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας παραθέτοντας σχετικά αποσπάσματα από το κείμενο.

1. Οι αποφάσεις των κυβερνήσεων για την υγεία θα επιφέρουν αλλαγές και σε άλλους τομείς της ζωής

2. Τα βραχυπρόθεσμα έκτακτα μέτρα αποφασίζονται μετά από σύντομες διαβουλεύσεις
3. Τα «έξυπνα» τηλέφωνα δεν μπορούν να εντοπίζουν τους ύποπτους φορείς του ιού
4. Ιατρικά δεδομένα μπορούν να συλλέγονται και να αποθηκεύονται από το βιομετρικό βραχιόλι
5. Μετά τη λήξη έκτακτης ανάγκης παύουν οπωσδήποτε να ισχύουν τα προσωρινά μέτρα

(15)

2^ο Ερώτημα

α) Με ποιους τρόπους ο συγγραφέας οργανώνει το λόγο του στο τμήμα της 5^{ης} § «Ωστόσο, εάν δεν προσέξουμε.....κάτω από την επιδερμίδα του.». (5)

β) Ο συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο επιχειρεί να προλάβει πιθανές επιφυλάξεις/ αντιρρήσεις σε όσα υποστηρίζει. Ποιες είναι αυτές και ποια είναι τα δικά του επιχειρήματα; (10)

3^ο Ερώτημα

α) Ο συγγραφέας ολοκληρώνει την 6^η § με ένα ερώτημα («Ακούγεται υπέροχο, έτσι;») Πώς λειτουργεί η ερώτηση ως προς την οργάνωση του κειμένου και τον αναγνώστη;

Μονάδες 5

β) Να αντικαταστήσετε καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις με μία συνώνυμή τους.

1. Τα εκπαιδευτικά συμβούλια ουδέποτε θα συναινούσαν στη διεξαγωγή τέτοιων πειραμάτων.
2. Κυβερνήσεις και εταιρείες χρησιμοποιούν τις πιο εξελιγμένες τεχνολογίες για την παρακολούθηση και τη χειραγώγηση ανθρώπων.
3. Επειδή σηματοδοτεί μια δραματική μετάβαση από την επιδερμική στην λεπτομερή παρακολούθηση.

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ Γ. Ποιο είναι το θέμα του ποιήματος (Κείμενο 3); Ποια είναι η άποψή σου για τον τρόπο με τον οποίο το αντιμετωπίζει/βιώνει το ποιητικό υποκείμενο; (100-150 λέξεις)

ΘΕΜΑ Δ. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψη του συγγραφέα ότι η τελειοποίηση των ψηφιακών μέσων για την επιτήρηση του πληθυσμού αποτελεί κίνδυνο για την ιδιωτική ζωή και την ελευθερία των πολιτών; Εκθέστε τα επιχειρήματά σας σε κείμενό με τη μορφή άρθρου, το οποίο θα δημοσιευτεί στο περιοδικό του σχολείου σας (γύρω στις 350 λέξεις).

Μονάδες 30

Η

Αξιοποιώντας δημιουργικά τις πληροφορίες του κειμένου Ι να αναφερθείτε στους κινδύνους που απειλούν το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής λόγω της ανάπτυξης της ψηφιακής τεχνολογίας. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή άρθρου που θα δημοσιευθεί σε εφημερίδα του σχολείου (350-400)